

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς ως συνεχιστής της Πατερικής Παραδόσεως

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η ορθόδοξος Εκκλησία έχει αφιερώσει την Β' Κυριακή των νηστειών στον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, τον οποίο είδε ως συνεχιστή της πατερικής παραδόσεως και του θριάμβου της Ορθοδοξίας. Είναι πάρα πολύ βασικό για τον σύγχρονο άνθρωπο, που ταλανίζεται από την ποικιλώνυμη κρίση, ότι μπορεί να γνωρίσει τον Θεό όχι διανοητικά ή συναισθηματικά μέσα από προτεσταντικά ή δυτική σχήματα, αλλά, μέσα από την αγιοπνευματική εμπειρία, καθώς την έζησαν και τη δίδαξαν οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας και μάλιστα ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς.

Στοιχεία από τη ζωή του

Το αδαμάντινο αυτό στήριγμα της Ορθοδοξίας, ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, αναδείχθηκε ο μεγαλύτερος βυζαντινός Θεολόγος του ΙΔ' αιώνα και ένας από τους σπουδαιότερους όλων των αιώνων. Συνδύαζε, κατά τον καθηγητή Γ. Μαντζαρίδη, κατά τον καλύτερο τρόπο το θεόπνευστο διδάσκαλο των δογμάτων με τον έμπειρο απολογητή της μυστικής και νηπτικής Θεολογίας της εποχής του.

Σύμφωνα με όσα αυθεντικά μας διέσωσε ο βιογράφος του, Άγιος Φιλόθεος Κόκκινος, τον ΙΔ' αιώνα λάμπρυνε την Κωνσταντινούπολη η ονομαστή και πολύτεκνη οικογένεια του Κωνσταντίνου Παλαμά και της συζύγου του Καλής, πρώτο παιδί των οποίων υπήρξε ο Γρηγόριος.

Απ' αυτούς τους θαυμαστούς γονείς ο Γρηγόριος πήρε την καλύτερη ανατροφή και παιδεία για ν' αναδειχθεί "ταμείον ακένωτο της κατά Θεόν και θύραθεν σοφίας".

Παρακάμπτοντας ο ίδιος επιφανείς κοσμικές θέσεις φρόντισε να στραφεί στους ασκητές και διδασκάλους της αρετής του Άθω, τους οποίους θέλησε να μιμηθεί στην κατά Θεόν άσκηση και χριστιανική τελειότητα.

Στη μεγάλη αυτή προσωπικότητα συνδυάστηκαν κατά τον καλύτερο τρόπο σπάνια φυσική καταβολή, άριστο οικογενειακό περιβάλλον, υψηλή παιδεία, θεολογική κατάρτιση, ασκητική αγωγή και ολοκληρωτική θέληση.

Γι' αυτό αναδείχθηκε ισοστάσιος των μεγάλων Πατέρων, στύλος της Εκκλησίας και αδαμάντινο στήριγμα της Ορθοδοξίας.

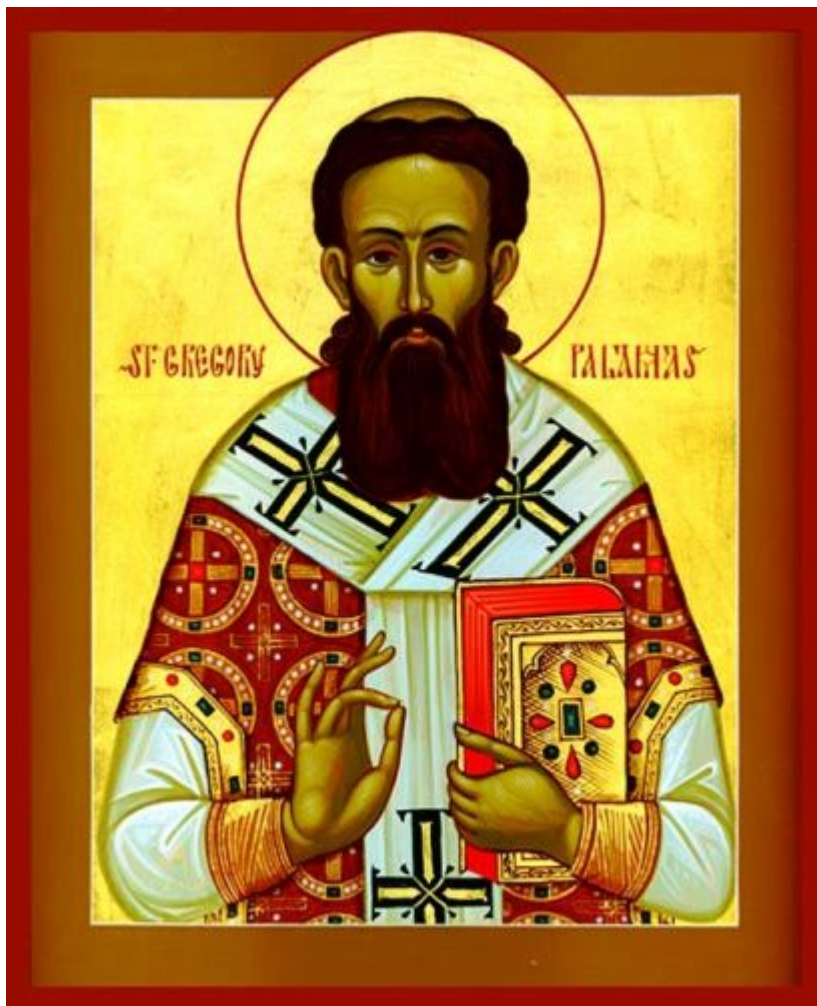
Η Θεία Πρόνοια έστειλε τον Άγιο Γρηγόριο σ' εκείνη την κρίσιμη για την Εκκλησία περίοδο της ησυχαστικής αναγέννησης, για ν' αναλάβει την υπεράσπιση των κατασυκοφαντημένων ησυχαστών μοναχών του Αγίου Όρους.

Γνώστης της πατερικής εμπειρικής παραδόσεως συνέβαλε τα μέγιστα στη δικαίωση των Ησυχαστών από τις τρεις μεγάλες τοπικές Συνόδους, που έγιναν στην Κωνσταντινούπολη τον ΙΔ΄ αιώνα και την καταδίκη του αιρετικού Βαρλαάμ Καλαβρού.

Ψήγματα από τη Θεολογία του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά

Η θεολογία του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά δεν υπήρξε «θεολογία της επανάληψης», καθώς ισχυρίζονται οι δυτικόφρονες εχθροί του. Αντίθετα υπήρξε δημιουργική προέκταση της αρχαίας παράδοσης της Εκκλησίας. Ο Αγ. Γρηγόριος ανακεφαλαιώνει όλη την εν Αγίω Πνεύματι παράδοση της Εκκλησίας. Διακρίνει την απρόσιτη ουσία του Θεού απ' τις προσιτές ενέργειές Του. Αυτό αποτελεί κατά κάποιον τρόπον το κέντρο της διδασκαλίας του. Η διάκριση αυτή ουσίας και ενεργειών του τρισυπόστατου Θεού αποτελεί πολύ παλαιά διδασκαλία της Εκκλησίας. Ο Μέγας Βασίλειος γράφει χαρακτηριστικά: «Ημείς εκ μέν των ενεργειών γνωρίζειν λέγομεν τον Θεόν ημών, τη δε ουσία Αυτού προσεγγίζειν ουχ υπισχνούμεθα. Αι μεν γαρ ενέργειαι Αυτού προς ημάς καταβαίνουν, η δε ουσία Αυτού απρόσιτος μένει».

Πολλοί Πατέρες της Εκκλησίας δίδασκαν πως για την προσέγγιση του Θεού ο άνθρωπος διαθέτει δύο διαφορετικούς νοερούς οφθαλμούς. Με τον έναν ανυψώνεται στον Δημιουργό μέσω της φύσεως και των έργων της Δημιουργίας και με τον άλλον μέσω των ακτίστων θείων ενεργειών.

Αυτό δείχνει πως ο Θεός κινείται προς τον άνθρωπο με τη Χάρη και τα έργα Του, δηλ. τις Θείες ενέργειές Του, χωρίς να εγκαταλείπει το απρόσιτο Θείο φως, στο οποίο εντρυφά αιώνια, όπως γράφει ο σύγχρονος μας π. Γεώργιος Florofsky.

Φυσικά η δυνατότητα γνώσεως του Θεού, και μέσα από τις μεθεκτές σε μας Θείες ενέργειές Του, είναι περιορισμένη, συγκριτικά με την άλλη ζωή. Συνισταμένη της θεολογίας του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά -το ιερό λείψανό του φυλάσσεται στον ομώνυμο μητροπολιτικό Ναό της Θεσσαλονίκης- αποτελεί η διδασκαλία του για την ανθρώπινη τελείωση. Ο άνθρωπος, διδάσκει χαρακτηριστικά, κάτω από τις συνθήκες της αδιάλειπτης προσευχής, της κάθαρσης και του θείου φωτισμού οδηγείται στην κατά Θεόν θέωση.

Σύγχρονες προεκτάσεις

Η υπέρβαση της φύσεως του ανθρώπου και του κόσμου και η κατ' επέκταση μέθεξη του Θεού διά του θείου και ακτίστου φωτός αποτελεί -θα λέγαμε-το ζητούμενο για την εποχή μας. Πολύ σωστά λέγεται πως η Θεολογία της Ορθοδόξου Εκκλησίας, καθώς τη διατύπωσε ο Αγ. Γρηγόριος ο Παλαμάς τον 14^ο αιώνα αποκτά ιδιαίτερη επικαιρότητα για τον άνθρωπο του ΙΚΑ' αιώνα. Και τούτο γιατί ο ταλαιπωρημένος

και απογοητευμένος από τον υλόφρονα τρόπο ζωής άνθρωπος των καιρών μας εννοεί καλύτερα το μήνυμα του Αγίου μας «ότι μόνο μέσα από την εμπειρία της Εκκλησίας θα μπορέσει να πλησιάσει τον Θεό».

Συχνά πυκνά ακούγεται στις ημέρες μας το υποκινούμενο ξενόφερτο σλόγκαν για «αποκοπή της πατερικής παραδόσεως και αποδοχή μόνο της κοινωνικότητας του Χριστιανισμού». Ακόμη και για τη θρησκευτική παιδεία γίνεται λόγος να περιορισθεί στο κοινωνικό και θρησκευτικό πλαίσιο και ν' απαλλαγεί από τον ομολογιακό χαρακτήρα.

Έτσι όμως ελάχιστα απέχουμε από τον κίνδυνο να αναμείξουμε τον έξ αποκαλύψεως Χριστιανισμό με τα ανθρώπινα κοινωνικά συστήματα και τις εξ Ανατολής θρησκείες και φιλοσοφίες.

Η ορθόδοξη όμως πνευματικότητα, καθώς εκφράστηκε χαρακτηριστικά από τον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά και τους άλλους Πατέρες της Εκκλησίας, μας δηλώνει εμφαντικά ότι ο Θεός δεν είναι ο μεγάλος απών από τον κόσμο μας, αλλά με τις άκτιστες Θείες ενέργειές Του εισέρχεται στον κόσμο, τον συντηρεί και τον κατευθύνει.

Πηγή: Περιοδικό «Ερώ», Κέντρο Ενότητας και Μελέτης-Προβολής των Αξιών μας, τεύχος 9ο, Ιανουάριος-Μάρτιος 2012, Θεσσαλονίκη